

אדרת רשב"ם

ר"ת אמרות דוב רוזנברג תלמיד רבינו שלמה ב"ר מרדכי
לזכר נשמת הגה"ק רבינו שלמה מזוועהיל זי"ע

בס"ד

פ' פנחס שנת הפלפל ויתהלך חנוך לפ"ק גליון קנ"ד

מדור הנעשה ונשמע

התוצאות וההשלכות מנגיף הקורונה מרובים הם ואי אפשר לפורטם, אך נעמד על פרט אחת וכואבת, והוא הנושא של הישיבות ובתי מדרשות שעומדים בסכנות סגירה רח"ל, ואפילו כאשר ישעיה הנביא הזהיר, לך עמי בא בחדריך וסגר דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם (ישעיה כו:כ), פירש"י ז"ל, לך עמי בא בחדריך, תשובה זו השיבה לנביא, לך עמי בא בחדריך בבתי כנסיות ובבתי מדרשות (רש"י), הרי בתי כנסיות ובתי מדרשות היו המקלט, והיו פתוחים להתחבאות בתוכם, וארז"ל במסכת ברכות, מנין שאין היחיד אומר קדושה, שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, מאי משמע, דתני רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא, אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתוב התם הבדלו מתוך העדה הזאת, מה להלן עשרה, אף כאן עשרה (ברכות כא:), הרי אפילו כאשר צריכים להיבדל ולכנס לבידוד, לא יהא דבר שבקדושה פחות מעשרה, אבל בזמננו רוצים ח"ו לסגור אותם לגמרי, באיזה פנים נתפלל לה', ובאיזה אופן נלמד את תורתו הקדושה, איכה ישה בדד רבתי עם (איכה א:א), גבורת ישראל נמדד באחדותו ובחבורתו, ועי"ז תנו עוז לאלקים על ישראל גאותו ועזו בשחקים (תהלים סח:לה), ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל (דברים לג:ה), ואיתא בפרקי דרבי אליעזר וזלה"ק, מקדם, עד שלא נברא העולם, היה הקב"ה, הוא בשמו בלבד, ועלה במחשבתו לבראות העולם, מיד נתיעץ הקב"ה בתורה ששמה תושיה לבראות עולם, השיבה ואמרה לו, רבון כל העולם, אם אין צבא למלך, ואם אין מחנה למלך, על מה הוא מולך, אם אין עם לקלס למלך, אי זה הוא כבודו של מלך, שמע הקב"ה וכו' (פרקי דרבי אליעזר - פרק ג'), ואשא את משלי ואומר, איתא במדרש רבה, ד"א ויחן את פני העיר, נכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום, וקבע תחומין מבעוד יום, הדא אמרת ששמר יעקב את השבת קודם שניתן (מדרש רבה בראשית פ"ט ו'), יעקב אבינו עשה סגר בעיר, ואל יצא איש ממקומו ביום השביעי, אבל לא עשה סגר כללי למשך כל השבוע רק בשבת קודש, ולא כמו גזירות הסגר שבימינו בריכוזי אוכלוסיית החרדים, ואם תתפלא למה בא הנגיף קורונה לעולם, אין אנו יודעים, כי הנסתר לה' אלקינו, ואולי מרומז בזה על כאשר נמצאים אנחנו ברגעים אחרונים לפני ביאת המשיח, בעת נעילת שער, כי פנה יום כי ינטו צללי ערב עם דמדומי חמה, וכבר ארז"ל, אין מקבלין גרים לימות המשיח, כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה (יבמות כד:; ע"ז ג:), ולכן הקב"ה בוחן את עמו ברגע האחרון לפני ביאת המשיח, כי לאחר ביאת המשיח תהיה דור דעה כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים (ישעיה יא:ט), ואולי לכך שגר לנו הקב"ה את הנגיף מן השמים ברגע אחרון של הגלות, כדי להראות העמים והשרים את יפיה של כלל ישראל כי טובת מראה היא (עיין אסתר א:יא), וסימנך למה בא קורונה, בגימטריא עם דמדומי חמה מבעוד יום, ועוד דבר מעניין, עם דמדומי חמה מבעוד יום, ר"ת עם יחד, היינו בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל, ואדרבה, איגלאי מילתא שבתוך ימי הבידוד, התגייסו כלל ישראל והתעלו במידת החסד והאחדות ביתר שאת וביתר עוז, ואיש לאחיו יעזרו, שיציג הקב"ה לפני פמליה של מעלה, שיראו תוקפו וגודלו דגמילת חסדים של הדור, אשר לא היתה כמוהו מיום היתה יהודה לגוי, ובזכות זו יתאחדו כלל ישראל בחזרה ויתגדל ויתקדש שמה רבא בבג"ץ.

ח"ו לא לזלזל בעטיית המסכות במרחב הציבורי, אבל גם אל יחשב האדם שזה כל הפתרון, כאילו אם לבש מסכה אז כבר מובטח שלא יידבק בנגיף, אלקי מסכה לא תעשה לך, אל תחשוב שיש במסכה כח אלקות להבטיח לך שלא תדבק בנגיף, העיקר לסמוך רק על הקב"ה בעצמו שיקיים הבטחתו של כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך (שמות טו:כו), וסימנך אשר שמת במצרים, אשר בגימטריא הראשי תיבות של אלקי מסכה לא תעשה לך, ורק כשבוטח בה' ובמקביל גם לובש מסכה, הרי כתיב ונשמרתם מאד לנפשתיכם (דברים ד:טו), אז אפשר להיות רגוע בביטחון בה' שלא יידבק ח"ו.

ואף גם זאת בְּמִשְׁלֵי, ויען ויאמר אלי לאמר זה דבר ה' אל זרבבל לאמר לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה' צ'באות (זכריה ד:ו), **לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי בגימטריא עם דמדומי חמה מבעוד יום**, לפני ביאת המשיח תראו שלא בכח ולא בחיל אלא אך ורק לסמוך על ה', על כל פנים דרש המדרש על ויחן את פני העיר, שנכנס בערב שבת עם דמדומי חמה מבעוד יום, וקבע תחומין מבעוד יום, ובא נבוא ונרמז על ראשון ראשון, והרי שלך לפניך, **נכנס וקבע ר"ת סגר ביתר עילית נענשה כולה ובגלל נגיף קורונה**, וכל זה תהיה לפני ביאת המשיח, וסימנך, **נכנס וקבע בגימטריא משיח**, וגם בגימטריא **גאולה קרובה**, וגם בגמטריא **סגר הכללי**, ודוקא לאוכלוסיית החרדים כי מצינו בסוף מסכת סוטה בעקבות משיחא חוצפא יסגי (סוטה מט:), וסימנך **נכנס וקבע בגימטריא כל כך חוצפא יסגי**.

ארז"ל, צרות אחרונות משכחות את הראשונות (ברכות יג.), ולכן הנ"ל כבר חדשות ישנה, וכבר יש חדשות יותר טרי, וסימנך כי **ב' פעמים חדשות הקורונה בארץ ישראל**, בגימטריא **מודיעין עילית בית שמש ירושלים בני ברק אשדוד קרית מלאכי**, אלו המקומות המסומנים מאודמים, שרוצים לשום סגר כללי עליהם בקרוב, עצו עצה ותפר, דברו דבר ולא יקום, כי עמנו א"ל.

הנביא הושע, אשור לא יושיענו על סוס לא נרכב ולא נאמר עוד אלקינו למעשה ידינו אשר בך ירחם יתום, ארפא משובתם אהבם נדבה כי שב אפי ממנו (הושע יד:ה) וסימנך **אשור סוס** בגימטריא **נגיף קורונה קובייד-19** (עם הכולל), וגם בגימטריא **התפלה והאמונה**, כי זה מה שינצח את הנגיף, וע"י התחזקות בשיעורי תורה, וכדמצינו בפרק קמא דמס' בבא בתרא, כתיב גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים, אמר עולא, פסוק זה בלשון ארמית נאמר, אי תנו כולהו עתה אקבצם, ואם מעט מהם, יחלו ממשא מלך ושרים (ב"ב ח.ת.), וסימנך **שָׁב אִפִּי מִמְּנוּ** (עם הנקודות) בגימטריא **תורה**.

מלור הדרוש

מעשה דמי (קידושין נט:), א"כ האיך יבא הוידוי שהוא דיבור ומבטל מעשה החטא, אבל לפי מה דתנן במשנה בקידושין, אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט (קידושין כח:), א"כ הוי מעשה ממש, וספיר אתי דיבור וידידי דהוי אמירה לגבוה והיא כמעשה ממש, ומבטל מעשה החטא, לפיכך אם בחר מעשה אזלינו, ספיר מהני תשובה.

ותנן במשנה במסכת ע"ז, החרטנים והזגין של עובדי כוכבים אסורין, ואיסורן איסור הנאה דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים, לחין אסורין, יבישין מותרין (ע"ז כט:), ופירש"י ז"ל, חרטנים וזגין, פסולת של ענבים וגרעינין שבתוכן (רש"י), וזה דבר ידוע בשער בת רבים, כי בתהליך עשיית יין, הענבים מעורבים יחד עם החרטנים והזגים, וללא רק בשלבי המעיקה, אלא עד אחר התסיסה, או אז נפרדת מהקליפות והחרטנים, וללא רק יין, אלא שעושים גם שכר מן החרטנים וזגים, ויש כזה מושג בהלכה על שכר היוצא מן הגפן, וי"ל דדרך מוסרי, לאל יפסול האדם את הפסולה, כי אפשר ליצור משקים טובים אפילו מן פסולת של ענבים ומן הגרעינין שבתוכן, ויש שמות המתהפכות בלשון נופל על לשון, כמו כבש כשב, שלמה שמלה, אנקה נאקה, זעוה זועה, עולה עלוה, נלעג לשון עלגי לשון, ועוד הרבה כדומה, וכן דרשו רז"ל במס' שבת, וחרי שמריחים את הארץ (שבת פה. ועיין ח"א מהרש"א), או כמו שדרשו רז"ל אל תקרי וישטחו אלא וישחטו (יומא עה:), או אל תקרי איברים אלא איברים (שם), או מאי דכתיב ידו פרץ רע על כל מחמדיה (יבמות טז:), ודרשו ישרף באש מלשון פרש, לאותיותיו שרף (עיין ח"א

ראובן זכור ישראל בני ראובן חנוך משפחת החנכי לפלוא משפחת הפלואי, לחצרן משפחת החלרוני לכרמי משפחת הכרמי (במדבר כו:ה-ו).

ונל"פ בעזשהי"ת עפ"י מה לאיתא במסכת יומא, רבי מאיר הוה דייק בשמא (יומא פג:), ולכן נדייק גם אנו בשמא דחנוך, ומלינו אלל חנוך הראשון בסוף פ' בראשית, ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אתו חלקים (בראשית ה:כד), ופירש"י ז"ל בשם הבראשית רבה, ויתהלך חנוך, לדיק היה וקל בלעתו לשוב להרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו, וזהו ששינה הכתוב במיתתו, לכתוב ואיננו בעולם למלאות שנותיו (רש"י).

ויש לדייק בשמא דכל אחד ואחד מהשמות הנ"ל, ונפרסם בעזשהי"ת מיושב ומבוסס כל דבר על כנו, וזה ילא ראשונה, שמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר מלאנו שלטי"א (מלוא דמלכה מוצש"ק חנוכה תשס"ט), בשם ספרי הדרוש, דהא דעשה יעקב אבינו את יוסף לזכור, מבואר בזוהר הקדוש (פ' ויחי רכב: רכו.), ליוסף היה זכור במחשבה, שחשב יעקב על לאה שהיא רחל (עיין בגין דוד פ' וישלח אות ט"ז), ולכן למעשה היה ראובן הזכור.

ולכאורה קשה האיך מהני תשובה, הלא עיקר התשובה הוא החרטה בלב ובידידי פה להתוודות ולדבר ולגלות חטאיו קדם רבון עלמין, ותמן תנינו במסכת קידושין, מעשה מויליא מיד מעשה ומיד מחשבה, מחשבה איז מויליא לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה, בשלמא מיד מעשה לא מפקה, ללא אתי דיבור ומבטל מעשה, אלא מיד מחשבה מיהא תפיק, שאני מחשבה דטומאה, דכי

מהרש"א), ובדרך רמז כאשר נדייק בשמא, להכרזן משפחת החארוני, שאל יזלזל אפילו בפסולת, שגם מחרלנים וגין אפשר לייצר משקים טובים העולים על שולחן מלכים.

ואיתא בספר תולדות יעקב יוסף – וזלה"ק, ונ"ל דשמעתי בשם הרב החסיד מוהרי"ל פיסטנר פ' הפסוק, אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם (מלאכי ג:ו), דהתוס' הביאו משל לעני א' שהלך ככד לשאב מים מבאר – ונפל הכד מידו לבאר, ולעקב וזכה, עד שנזדמן שהלכה בת מלך ככד של זהב לשאב מים מאותו באר, ונפל הכד לבאר ג"כ, אז שמח העני, כי ע"י שיחפשו אחר הכד של זהב ימלאו כדו ג"כ וכו' (בתוס' קדושין לא: ד"ה איסתיעא מילתא), וז"ש בכל כרתם לו כר – כתיב באל"ף וקרי בוי"ו, שעל ידי שיסתף השכינה בצערו, אז נוסע הוא ג"כ עם השכינה, ואין לער כלל, וזוהו יובן – אני ה' לא שניתי, ר"ל ל"א – שהיה ראוי לכותבו באל"ף, שניתי לכתבו בוי"ו, ועל ידי זה – ואתם בני יעקב לא כליתם, ודפח"ח (תולדות יעקב יוסף פ' ויחי), וכבר הלכו בה קמאי, דלפיי"ז אי אמרינן י"ש א"ס למקרא, ודרשנין ובכל כרתם לו כר, א"כ שפיר מועיל תשובה, כדי שלא לגרום ח"ו לער להשכינה הקדושה כזיכול.

ותנו במשנה במסכת כריתות, שומן וחלב לפניו, ואכל אחד מהן – ואינו יודע איזה מהן אכל, מביא אשם תלוי וכו', ובגמרא שם, איתמר רב אסי אמר חתיכה אחת שנינו – ספק של חלב – ספק של שומן, חייב ברב אמר חתיכה משתי חתיכות שנינו, במאי קא מיפלגי, רב אסי סבר י"ש א"ס למסורת – מלות כתיב, וחייב ברב אמר י"ש א"ס למקרא – מלות קרינן וכו' (כריתות יז:), וכתב המאירי בריש מסכת חגיגה וזלה"ק, ושמא זהו עיקר מחלקתם, שלדעת המאירי שתי חתיכות – כל ספק מותר מן התורה, ולדעת האחר אסור (המאירי חגיגה ד:).

ותמו תנינן במסכת יומא, וכבר היה רבי ישמעאל ורבי עקיבא ורבי אלעזר בן עזריה מהלכין בדרך וזו הסדר ורבי ישמעאל בנו של רבי אלעזר בן עזריה מהלכין אחריהו, נשאלה שאלה זו בפניהם, מניין לפקוח נפש שדוחה את השבת וכו', אמר רבי יהודה אמר שמואל, אי הואי התם הוה אמינא דידי עדיפא מדידהו, וחי בהם – ולא שימות בהם, אמר רבא, לכולהו אית להו פירכא, בר מדשמאל ללית ליה פירכא וכו', אשכחן ודאי ספק מנא לן (יומא פה. - פה:), וידוע מש"כ בספר עמק החכמה להרה"ק ר' מרדכי דוב מהורניסטופיל זי"ע, שכל השאר מאן דאומרים שם, מהיכן הם ילפי דספק פיקוח נפש דוחה את השבת, אלא דס"ל ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא, וא"כ ספק פיקוח נפש אינו גרוע מכל ספיקא דאורייתא – דמן התורה לקולא אזלינן, רק לשמואל – דילפי מן וחי בהם, ס"ל ספיקא דאורייתא מן התורה

לחומר, ולכך כריך לימוד מיוחד לספק פיקוח נפש – שדוחה את השבת, ולכאורה שאר המאן דאומרים שס"ל ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא, מה הם יעשו עם הפסוק – ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה' (ויקרא יח:ה), אלא יפרשו כמו שפירש רש"י ז"ל בחומש, וחי בהם – לעוה"ב, שאם תאמר בעוה"ז – והלא סופו הוא מת (רש"י שם).

והנה במסכת שבת (נה.) אמר רב חמי – אין מיתה בלא חטא וכו', ובגמרא שם נחלקו עליו עיי"ש, וי"ל בדרך פלפולא דאורייתא, דלכאורה קושיית רש"י הנ"ל במקומה עומדת, שאם תאמר וחי בהם בעוה"ז – והלא סופו הוא מת, אבל אם אמרינן כרב חמי, דאין מיתה בלא חטא, א"כ אם האדם לא יחטא אף פעם, יוכל לחיות לעולם, וספיר אפשר לפרש וחי בהם ולא שימות בהם, ואז וחי בהם קאי בעולם הזה, אבל לפי מאן דס"ל י"ש מיתה בלא חטא, עכ"ל וחי בהם לעולם הבא.

ותמו תנינן בריש מסכת עבודה זרה, אמר רבי שמעון בן לקיש, מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם מקבלין ישראל את התורה מוטב, ואם לאו אחזיר אתכם לתוהו וזוהו (ע"ז ה.), וכך מלינו בריש"י ז"ל בפ' בראשית, ויהי ערב ויהי בקר יום הששי (בראשית א:לא), הוסיף ה' בששי בגמר מעשה בראשית, לומר שהתנה עמהם על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה.

אבל י"ש עוד דרש על ה' יתירה שביום הששי, דאיתא במדרש – ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, אמר רבי יודן – זו שעה יתירה שמוסיפין מחול על קדש (בראשית רבה פרשה ט' סימן י"ד, וילק"ש פרק א' רמז ט"ז), ואיתא בספר מנחת חינוך וזה לשונו הקדוש, ועיין ר"ן בז"כ פרק המביא [ט"ז ע"ב מדפי הרי"ף ד"ה תנון] שכתב, הא דלכריך להוסיף קודם בין השמשות הוא למאן דאמר ספיקא דאורייתא מן התורה לחומר, א"כ אין כריך ריבוי לבין השמשות על כן לריך להוסיף מקודם, עיי"ש, נראה מדבריו דלדעת הר"מ [פ"ט מטומאת מת הי"ב] אין לריך להוסיף קודם בין השמשות, כי בבין השמשות עצמו יכול להוסיף, כי מותר מן התורה בעשיית מלאכה בין השמשות דספיקא דאורייתא רק מדרבנן לחומר (מנחת חינוך מצוה שי"ג אות ט"ז).

ואיתא במדרש, שחיה סחטה ענבים ונתנה לו (ב"ר י"ט ה, ילקוט שמעוני רמז כ"ז), ופירשו המפרשים כדי לקדש על היין, ואיתא בספר בנין דוד, בשם זקינו הגאון ז"ל בעיר דוד (סימן רט"ו) בשם הקדמונים ז"ל, דעיקר חטא אדם הראשון היה שלא המתין עד הלילה, ועשה קידוש בערב שבת על יין שסחטה לו חוה, למאן דאמר (סנהדרין ע.) לעץ הדעת גפן היה וכו' (בנין דוד פ'

לתוספות שבת מצעוד יום, א"כ אין הוכחה שהטבע משעבדת לחכמי התורה, וא"כ אין סומכין על הנס.

ותמן תנינן במסכת סנהדרין, אמר רבי יוחנן, גדולים לדיקים יותר ממלאכי השרת (סנהדרין צג.), ואיתא בספיה"ק, אי אמרינן דעיקר היא הלורה והמחשבה, אז מלאכים גדולים מלדיקים, כי הם רוחניים, ואי אמרינן שחומר והמעשה העיקר, א"כ לדיקים גדולים ממלאכים, כי הם בשר ודם ילודי אשה קרוץ מחומר כלל עובר, גוש גלם גשם אשר מעפר יסודם, ונמלאים בעולם העשייה.

והאיך שאמר הכתוב ראונו בכוור ישראל, ואמרינן דראונו הוי הכוור ולא יוסף הלדיק, א"כ בחר מעשה אזלינן, וכיון דבחר מעשה אזלינן, א"כ מהני תשובה אפילו על עבירות החמורות ביותר, ודרשינן אני ה' לא שנית, וקורין ל"ו בוי"ו, ואמרינן יש אם למקרא, ודרשינן מלוות קרינן ואשם תלוי רק בשתי חתיכות לאיקבע איסורא, וספיקא לאורייתא מן התורה לקולא, וחי בהם קאי לעולם הבא, וא"כ יש מיתה אפילו בלא חטא, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב בני ראונו חנוך משפחת החנכי, וכמו חנוך שבסוף פרשת בראשית ושהיה אביו של מתושלח שהיה אביו של למך שהיה אביו של נח, ומיהר הקב"ה וסילקו לחנוך והמיתו קודם זמנו אפילו בלא חטא, וכיון דבחר מעשה אזלינן, א"כ לדיקים גדולים ממלאכי השרת, וכל ההליכות עולם משועבדת לחכמי התורה, וספיר סומכין על הנס, או כלך בדרך זו, כיון דאמרינן יש אם למקרא, א"כ דרשינן מלוות קרינן ואשם תלוי רק בשתי חתיכות לאיקבע איסורא, וספיקא לאורייתא מן התורה לקולא, וא"כ אי אפשר לילף מן יום הששי שמוסיפין מן הקודש על החול מצעוד יום, אלא יום הששי קאי על תנאי התנה הקב"ה אלא במעשה בראשית, ולא עם היום בלבד התנה הקב"ה, אלא שכל פעם אשר בני ישראל לריכין נס, שהטבע תהיה משועבדת ללדיקים, וא"כ ספיר סומכין על הנס, ולפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, לפלוא משפחת הפלאי, דשפיר אפשר לעשות פלאות ונסים, אותות ומופתים, וכיון דמהני תשובה אפילו על עבירות החמורות ביותר, ואפשר לייאר יין אפילו מן חרננים וזגין, פסולת של ענבים וגרעינין שבתוכו, ולכן מהני תשובה, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, לחארץ משפחת החארוני, וכיון דאמרינן ספיקא לאורייתא מן התורה לקולא, א"כ לא בעינן תוספות שבת מצעוד יום, ולא היה לו לאדם הראשון לעשות קידוש על היין מצעוד יום, וגרם לו לאדם היין לחטוא, לפיכך קא מסיים הכתוב, לכרמי משפחת הכרמי, וכתוב ויחל נח איש האדמה ויטע כרם, שהיה לו לנח ללמד מאדם הראשון שלא גרם לו אלא יין, וכמאן דאמר אותו חילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה.

לך סימן מ"ד, ועיין יציב פתגם עה"ת פ' בראשית), ואם אדם הראשון היה ממתין עד לשבת קודש לא היה נענש על חטא עץ הדעת, וא"כ אם תוספות שבת בעינן מצעוד יום, א"כ קשה למה נענש אדם הראשון, הרי עשה דוחה לא תעשה, ויבא העשה של קדשהו על היין, וידחה את לא תעשה של ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, אלא מדחזינן דאעפיי"כ נענש אדם הראשון, א"כ עכ"ל לתוספות שבת מספיק מבין השמשות, ואדם הראשון עשה קידוש מצעוד יום, ולפיכך נענש אדם הראשון, וז"ב.

ותמן תנינן במסכת סנהדרין, (בראשית ט:ב) ויחל נח איש האדמה ויטע כרם, אמר רב חסדא אמר רב עוקבא, ואמרי לה מר עוקבא, אמר רבי זכאי, אמר לו הקב"ה לנח, נח, לא היה לך ללמד מאדם הראשון, שלא גרם לו אלא יין, כמאן דאמר אותו חילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה וכו' (סנהדרין ע-ע:), וחוזר חלילה – מדחזינן דנענש אדם הראשון, א"כ אמרינן כמאן דאמר אותו חילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה, ועכ"ל לתוספות שבת מספיק מבין השמשות, ואדם הראשון עשה קידוש מצעוד יום, ולפיכך נענש.

ואיתא בספיה"ק אגרא דכלה בשם המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע על הפסוק (במדבר כח:יד) זא"ת עלת חדש וכו', שבתבת זא"ת נרמז ב' הנהגות שינסם בהתחדשות הזמנים, דהנה יש הנהגה הטבעיית המסודרת מז' ימי בראשית על כל אשר נעשה תחת השמש מקטן ועד גדול כל ימי תבל, ויש הנהגה התוריית למעלה מן הטבעיית, שרצה כן בעל הראון מבראשית שבעלי התורה יקבעו עתים על ידי הנהגת התורה שלא כטבע, (ועל זה כתב אלמו"ר הרב הק' מהר"י מ"מ דק"ק קאזניץ זלוק"ל ששאלין את האדם קבעת עתים לתורה (שבת לא.), אם קבע עתים בזמן על פי הנהגת תורתו שלא כטבע), ואלו הב' הנהגות נרמזין בתיבת זא"ת, היינו הז' מרמזת להנהגה הטבעיית של ז' ימי בראשית, והא"ת מרמזין על כלל התורה כ"ב אחוון מא' עד ת', שהוא הנהגה התוריית שלא כטבע הנהגה לבעלי התורה (אגרא דכלה מצורע).

ובמדק רבה, אמר רבי יוחנן, תנאי התנה הקב"ה עם הים, שהיה נקרע לפני ישראל, הלא הוא דכתיב (שמות יד:כז) וישב הים לאיתנו, לתנאו שהתנה עמו, אמר רבי ירמיה בן אלעזר, לא עם הים בלבד התנה הקב"ה, אלא עם כל מה שנברא בששת ימי בראשית וכו' (בראשית רבה פ"ה ה'), ונמלא למידיו, שאם דרשינן ה' יתירה שביום הששי, שצאה ללמד שתנאי התנה הקב"ה במעשה בראשית, א"כ התנה הקב"ה שכל פעם אשר בני ישראל לריכין נס, שהטבע תהיה משועבדת ללדיקים, וא"כ ספיר סומכין על הנס, אבל אם דרשינן ה' יתירה שביום הששי